

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) ศึกษาประสิทธิภาพของการให้บริการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้ที่เป็นเบาหวานของหน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นเบาหวานและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ได้รับการรักษาในหน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง และมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหนองผึ้ง อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่เป็นเบาหวานที่ขึ้นทะเบียนรักษาที่หน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง ก่อนเดือนสิงหาคม 2548 (กิจกรรมแต่ละอย่างไม่สามารถให้ได้ครบทุกกระบวนการในการมารับบริการในแต่ละครั้งได้ การประเมินจึงต้องใช้ระยะเวลาในการมารับบริการไม่ต่ำกว่า 1 ปี) ทั้งเพศชายและเพศหญิง
2. สามารถช่วยเหลือตนเองได้
3. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
4. สามารถฟัง พูด ภาษาไทยได้

หน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้งมีผู้ที่เป็นเบาหวานตามคุณสมบัติดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 92 คน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงศึกษาจากจำนวนผู้ที่เป็นเบาหวานตามคุณสมบัติดังกล่าวทั้งหมด

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เป็นเบาหวาน ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว ผู้ดูแลช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เจ็บป่วย ภาวะแทรกซ้อน ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน การเตรียมอาหารรับประทาน
2. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสร้างสุขภาพของผู้ที่เป็นเบาหวาน ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือของกาญจนา เกษกาญจน์ (2541) ที่ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเบาหวาน ที่สร้างขึ้นจากแนวคิดของเพนเดอร์ในเรื่องแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ (Health promoting lifestyle) (Pender, 1996) ข้อคำถามเป็นกิจกรรมที่ผู้ที่เป็นเบาหวานปฏิบัติครอบคลุมกิจกรรม 6 ด้านดังนี้คือ

2.1	ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	มีทั้งหมด 13 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 1 – 13
2.2	ด้านกิจกรรมทางกาย	มีทั้งหมด 6 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 14 – 19
2.3	ด้านโภชนาการ	มีทั้งหมด 11 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 20 – 30
2.4	ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	มีทั้งหมด 6 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 31 – 36
2.5	ด้านการเจริญทางจิตวิญญาณ	มีทั้งหมด 4 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 37 – 40
2.6	ด้านการจัดการกับความเครียด	มีทั้งหมด 6 ข้อ	ตั้งแต่ข้อ 41 – 46

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ ดังนี้คือ

ปฏิบัติสม่ำเสมอ หมายถึง ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติตัวในเรื่องนั้นทุกครั้ง

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติตัวในเรื่องนั้นเป็นส่วนใหญ่

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติตัวในเรื่องนั้นเป็นส่วนน้อย

ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ผู้ที่เป็นเบาหวานไม่มีพฤติกรรมหรือไม่ปฏิบัติตัวในเรื่องนั้นเลย

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ดังนี้

	ข้อความด้านบวก	ข้อความด้านลบ
ปฏิบัติสม่ำเสมอ	ให้ 4 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 4 คะแนน

การแบ่งระดับคะแนนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพทั้งรายด้านและโดยรวมเป็น 4 ระดับตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพดี
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4	หมายถึง	ผู้ที่เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพดีมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความตรงตามเนื้อหา (content validity)

แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานของกาญจนา เกษกาญจน์ ได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน ดังนี้

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเบาหวาน	1	ท่าน
พยาบาลผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเบาหวาน	1	ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญเรื่องพฤติกรรม	1	ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญเรื่องผู้สูงอายุ	1	ท่าน
อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพและพฤติกรรมศาสตร์	2	ท่าน

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliabilty)

ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้ที่เป็นเบาหวานของ กาญจนา เกษกาญจน์ ไปทดลองใช้กับผู้ที่เป็นเบาหวานที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย ที่รักษาในคลินิกเบาหวานหน่วยบริการปฐมภูมิตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ โดยการนำไปทดสอบซ้ำ (test retest method) และนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) (Polit & Hungler, 1999) ได้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เท่ากับ 0.80

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการหลังผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากนั้นได้ทำหนังสือขออนุญาตทำการศึกษา ถึง หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา และสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ในการเข้าร่วมการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมหรือปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการศึกษาและ ขณะเข้าร่วมการศึกษา สามารถยกเลิกการให้ข้อมูลในระหว่างศึกษาได้ โดยไม่มีผลเสียใด ๆ ต่อ กลุ่มตัวอย่าง ทุกคำตอบถือเป็นความลับและสรุปออกมาเป็นภาพรวม เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา ครั้งนี้เท่านั้น

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตดำเนินการศึกษา
2. หลังจากได้รับอนุญาตจากสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาติดต่อประสานงาน กับสาธารณสุขอำเภอสารภี และหัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอรายชื่อผู้ที่เป็นเบาหวานและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นบุคลากรในพื้นที่ และเป็นผู้ให้บริการสร้างสุขภาพในคลินิก เบาหวานของหน่วยบริการปฐมภูมิหนองผึ้ง การเก็บข้อมูลด้วยตนเองอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน ของข้อมูลที่แท้จริง ผู้ศึกษาจึงคัดเลือกผู้ช่วยวิจัย (ผู้เก็บแบบสัมภาษณ์) โดยมีคุณสมบัติดังนี้คือ

เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จำนวน 2 คน

4. จัดอบรมผู้ช่วยวิจัย (ผู้เก็บแบบสัมภาษณ์) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนและกระบวนการสัมภาษณ์ การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดของแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ และทดลองให้ผู้ช่วยวิจัยสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นเบาหวาน คนละ 2 ราย เพื่อประเมินความเข้าใจ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล โดยผู้ศึกษาสังเกตอย่างใกล้ชิดและพบว่าไม่มีปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. หลังจากนั้น ผู้ศึกษาเข้าพบผู้นำของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. ผู้ศึกษาและตัวแทนเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษา โดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนตอบแบบสัมภาษณ์

7. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์

8. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. ข้อมูลพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้ที่เป็นเบาหวาน วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน